

Онлайн-журнал «Говоримо українською правильно»

Нас єднає мова. Українську мову знаю, нею спілкуюся...

*Дзвінким, грайливим, чистим джерелом
Б'є наша рідна українська мова.
Від неї завжди віє ніжністю й теплом,
Народу нашого це корінь і тверда основа!
(Ольга Долгієр, учителька української мови та
літератури Одеського ліцею № 24).*

Сучасна українська літературна мова багатofункціональна. Кожен вид діяльності передбачає власні, характерні та зручні форми викладання думок в усній чи письмовій формі, звідси відповідний поділ на функціональні стилі.

У попередньому випуску журналу ми познайомили читачів із офіційно-діловим та науковим стилем. Сьогодні пропонуємо короткі характеристики художнього та розмовного стилів. А також нагадаємо, що:

- слово «стиль» - багатозначне, означає також сукупність способів, прийомів, методів певної діяльності;
- функціональний **мовний стиль** – це система мовних засобів, що обслуговують певну сферу суспільної діяльності і відповідно до цього мають свої особливості добору й використання лексичних, граматичних, фразеологічних та інших мовних засобів;
- основні функціональні стилі: офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовний, конфесійний, епістолярний. У межах кожного мовного стилю сформувалися й формуються власні різновиди – підстили, орієнтовані на досягнення конкретних завдань спілкування.

***Художній стиль**

Цей стиль застосовується в літературних творах, художніх образах.

Характерними ознаками його є:

- участь елементів усіх стилів, передусім усного розмовного;
- засоби соціальних і територіальних діалектів;
- просторіччя;
- використання слів у переносному значенні;
- емоційно-забарвлені слова, порівняльні звороти, частки.

У художньому стилі повною мірою представлені **тропи** (метафори, епітети, метонімія, синекдоха, порівняння, епітети, гіперболи, персоніфікація та ін.) та **стилістичні фігури** (повтори, синтаксичний паралелізм, неповні речення, риторичні звертання, питання, емоційно забарвлені фразеологізми, крилаті вислови тощо).

Характерною є розгалужена синоніміка, омоніми, пароніми, антоніми, архаїзми, історизми, емоційно забарвлені слова із суфіксами пестливості, зменшеності, згрублості, діалектизми, просторіччя, варваризми, іншомовні слова.

Підстилі художнього стилю:

- епічний: роман, епопея, повість, оповідання, нарис;
- ліричний: поема, поезія, пісня, балада;
- драматичний: комедія, драма, мелодрама, водевіль;
- комбінований: драма-феєрія, усмішка, ліро-епічний твір.

На морфолого-синтаксичному рівні вживаються речення всіх видів, зокрема питальні та окличні, широко використовуються вставні конструкції (звертання, відокремлені члени речення).

Приклад художнього стилю

«Недалеко од Богуслава, коло Росі, в довгому покрученому яру розкинулось село Семигори. Яр в'ється гадючкою між крутими горами, між зеленими терасами; од яру на всі боки розбіглись, неначе гілки дерев, глибокі рукави й поховались десь далеко в густих лісах. На дні довгого яру блищать рядками ставочки в очеретах, в осоці, зеленіють левади. Два рядки білих хат попід горами біліють, неначе два рядки перлів на зеленому поясі. Коло хат зеленіють густі старі садки.»

(І.Нечуй-Левицький, «Кайдашева сім'я»).

***Розмовний стиль**

Розмовний стиль застосовується в усному і письмовому діалозі.

Характерні ознаки стилю:

- лексика загальноживана, побутова, просторічна;
- експресивність;
- звертання, вигуки, частки, порівняльні звороти, фразеологізми.

На синтаксичному рівні розмовний стиль послуговується здебільшого простими, неускладненими, часто неповними реченнями.

Приклад розмовного стилю

1. – Карпе! – тихо почав Лаврін, дуже охочий до гарних дівчат. – Скажи-бо, кого ти будеш сватать?
  - Ат! Одчепись од мене, - тихо промовив Карпо.
  - Сватай Олену Головківну. Олена кругла, як цибулька, повновида, як повний місяць; в неї щоки, мов яблука, зуби, як біла ріпа, коса, як праник, сама дівка здорова, як тур: як іде, то під нею аж земля стугонить.
  - Гарна... мордою хоч пацюки бий; сама товста, як бодня, а шия, хоч обіддяgni.
  - Ну то сватай Одарку Ходаківну....
(І.Нечуй-Левицький, «Кайдашева сім'я»).

2. Я вчора собі купив нову мишу, нову «клаву», а «вебки» в цьому магазині мені не сподобалися. Щось таке-сяке, незрозуміле...переб'юся поки що без камери.

3. Усім привіт! Зачекалися на мене , а я тут уже набігалася, як лось кукурудзою, аж ноги понімили.

4. Досить петляти у мене попід ногами, зупинися і скажи, що тобі врешті потрібно.

У наступних випусках познайомимо з іншими стилями української мови – публіцистичним, конфесійним, епісторярним.дддд

2. Наголос – душа слова

Змінити варто наголос у слові –

І зміст його міняється умент:

сурмА – крихкий метал сріблясто-білий,

а сУрма вже – музичний інструмент.

(Дмитро Білоус)

Наголошуємо правильно!

У цих словах наголошений **4-й склад**: безготівкОвий, безперестАнку, ветеринАрія, дешевинА, медикамЕнт, нафтопровІд, начистотУ, невитравнИй, неврастенІя, недовіднИй, сирокочЕний, щодобовИЙ.

3. Типові помилки у слововживанні

Неправильно	правильно
Бажаючий	охочий
виконуючий	виконавець
вищестоячі державні органи	вищі державні органи
виступаючий	промовець
дезінфікуючий засіб	дезінфекційний засіб
діючий порядок	сучасний порядок
приймати участь	брати участь
прийняти до відома	взяти до відома
являється доказом	є доказом
ігнорувати правилами	ігнорувати правила
підвищити кількість	збільшувати кількість
слідуючий день	наступний день
підвести підсумки	підбити підсумки
рівень збільшився	рівень підвищився
проявити турботу	виявити турботу
вірно зрозуміти	правильно зрозуміти
розповсюдити досвід	поширити досвід
заставив вивчити	змусив вивчити
пропустити із-за хвороби	пропустити через хворобу
учбовий заклад	навчальний заклад
магазин відкрито	магазин відчинено
закривайте двері	зачиняйте двері
самий дешевий товар	найдешевший товар
переверніть сторінку	перегорніть сторінку

4. Розрізняймо

Пароніми (від дав.-гр. («близька мова»)) – це слова досить близькі за звуковим складом і звучанням, але різні за значенням. Часто вони мають спільний корінь, а різняться лише суфіксом, префіксом чи закінченням. Незначна відмінність у вимові призводить до помилок, тому варто приділяти увагу вживанню малознайомих слів, додатково перевіряючи їх тлумачення.

* **Дипломат** – урядова особа, яка має повноваження для зносин з іншими державами (*тонкий, професійний, сучасний*).

Дипломант – дипломант міжнародного конкурсу читців (*особа, відзначена дипломом за видатні успіхи*).

Дипломник – студент, який працює над дипломним проектом, дипломною роботою (*сумлінний дипломник*).

*Особистий – який належить певній особі, стосується окремої особи, виражає її індивідуальність (*особистий підпис, особисте життя*).

Особовий – особова справа, особистий склад військових з'єднань, навчальних закладів тощо.

Бажаємо успіхів у вивченні та вдосконаленні володіння українською мовою, виробленню мовної стійкості в робочому і повсякденному спілкуванні.

Сподіваємося, що матеріали цього онлайн- журналу допоможуть Вам у цьому.

Нагадуємо мовні обов'язки:

- Розмовляй рідною мовою – своєю і свого народу: скрізь, де її розуміють, з усіма, хто її розуміє. Не поступайся своїми мовними правами заради вигоди, привілеїв, лукавої похвали – це зрада свого народу.
- Ставлення до рідної мови має бути таким, як до рідної матері: її люблять не за якість принади чи вигоди, а за те, що вона – мати.
- Допомагай кожному, хто хоче вивчити українську мову.

Література

1. Авраменко О. 100 експрес-уроків української. Книголав, 2017
2. Із книги: Василь Іванишин, Ярослав Радевич-Винницький. Мова і нація. Липень, 2022
3. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки/ Харків, 2018
4. Різників Олекса. Українська мова – спадщина тисячоліть. Київ, 2017
5. Новий український правопис: коментарі, завдання та вправи. 5-11 класи. Вид. група «Основа», 2019.
6. Український правопис. Методика реалізації. Нова редакція. Творче об'єднання «Соняшник», 2019